herpy

GEKKOER

Psychedelic rock gecko

Cnemaspis psychedelica

Cnemaspis psychedelica er en lille, dagaktiv klippegekko, der kun findes på to granitøer i det sydlige Vietnam. Den har orange lemmer og hale, en blågrå til lilla krop og et gult net over nakken. Arten blev først beskrevet i 2010, er truet og står på CITES liste I, så den er i praksis kun for specialister og bevaringsprogrammer.

Familie: Gekkonidae Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**6-8 cm** snude-kloak-længde
Levetid	**6-7 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Klippeboende**
Biotop	**Tørskov og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Ekspert**

PASNING

Min. terrarie	**80 × 70 × 120 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**27-31 °C**
Temperatur, nat	**24-28 °C**
Luftfugtighed	**65-85 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 1
Kost	**Insekter og små leddyr (springhaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**11-16 mdr.**
Kuldstørrelse	**1-2 æg**
Inkubation	**60-103 dage** ved 27-31 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks I**
EU-bilag	**Bilag A**
IUCN	**Truet (EN)**

Arten står på CITES liste I og i bilag A i EU's forordning om handel med vilde dyr. Handel og kommerciel brug kræver særlige tilladelser, og dyr skal kunne dokumenteres som lovligt opdrættede. Kontakt Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, før du køber eller sælger. I Vietnam er arten fredet, så vildfangede dyr i handlen er ulovligt indsamlet.

Om arten

Cnemaspis psychedelica er en af de mest iøjnefaldende klippegekkoer i Sydøstasien. Forben, hænder, fødder og hale er skarpt orange. Kroppen er blågrå til lys lilla med tre eller fire gule tværbånd på hver side, og hovedet har en grønlig tone. Over nakken ligger et ophøjet, gult net, der er skåret igennem af tykke, sorte striber. Undersiden er beige. Begge køn og alle aldre har de samme klare farver på lemmer og hale.

Nakkens mønster er forskelligt fra dyr til dyr, som et fingeraftryk, og det er stabilt hos voksne dyr i flere år. Det kan bruges til at kende enkeltdyr fra hinanden uden mærkning, hvilket er vigtigt for en art, der er så lille og let, at ringe og chips ikke kan bruges. Nyklækkede unger er matte: Grundfarven er lys lilla til lysegrå med mørke længdestriber og lyse tværbånd, og halen er bleg orange. Omfarvningen begynder omkring fem uger efter klækningen og er langt fremme ved tre måneders alderen.

Voksne dyr bliver 6-8 cm fra snude til kloak. De største hanner er mindst 8 cm og de største hunner mindst 7 cm. Kønnene ligner hinanden, og forskellen ses kun på halens rod: Hos hannen er den fortykket tæt ved kloakken, hos hunnen er den flad.

Arten blev beskrevet i 2010 af Grismer, Ngo og Grismer og er en af mange *Cnemaspis*-arter, der er dagaktive til forskel fra de fleste andre gekkoer. Artsnavnet *psychedelica* hentyder til den psykedelisk farvestrålende tegning. Handlen kom hurtigt i gang: Allerede få år efter beskrivelsen blev vildfangede dyr solgt ulovligt til udlandet.

Dyrene er sky og søger ind i sprækker eller under sten, hvis de forstyrres. De er så små og skrøbelige, at de ikke egner sig til at blive håndteret.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Udbredelse og levested

Cnemaspis psychedelica findes kun i Vietnam, på øen Hon Khoai (ca. 8 km²) og den lille nabo Hon Tuong (ca. 250 m²) i Ca Mau-provinsen. Øerne ligger omkring 18 km ud for Vietnams sydspids i Det Sydkinesiske Hav. Typelokaliteten er Hon Khoai ved 8°26' N, 104°49' E.

Den samlede bestand er anslået til lidt over 500 voksne dyr. Det er en meget lille og sårbar bestand, og levestedet er under pres. Vejbyggeri, nye kunstige damme og sprængninger har allerede fjernet dele af de bedste lokaliteter, og dyr fanges ulovligt til handel og til brug i traditionel medicin. Arten bliver også ædt af en slange, der lever på øen. Fund uden for de to øer på kortet stammer fra dyr i fangenskab eller fejlregistreringer.

> **Oprindelig udbredelse:** Vietnam.

LEVESTED

Arten lever mellem og på store granitblokke og klippesider i tæt, delvis løvfældende skov fra næsten havniveau og op til omkring 80 meters højde. Dyrene opholder sig næsten altid i skygge under et lukket kronedække: i gennemsnit knap 80 % skygge i regntiden og over 90 % i tørtiden. De foretrækker skyggesiden af en sten, også når den anden side ligger i solen. De sidder lavt, i gennemsnit omkring 70 cm over jorden og aldrig højere end 3 m, og de ses på sten og klippevægge og kun sjældent på blade. De findes aldrig på grene eller på skovbunden. Voksne dyr sidder lidt højere end unger.

Klimaet er monsunpræget og nær ækvator, med næsten konstant temperatur året rundt. Luften er i gennemsnit 29 °C (26-31,5 °C), mens underlaget er lidt køligere, ca. 27 °C (20-32 °C). Det er luftfugtigheden og nedbøren, der skifter. I regntiden falder der omkring 270 mm regn om måneden, og fugtigheden i dyrenes skjul er typisk 86 % (71-100 %). I tørtiden falder der næsten ingen regn, og fugtigheden er omkring 73 % (65-80 %). I regntiden ligger dyrene oftere inde i sprækker, i tørtiden oftere ude på klippefladerne.

Føden er overvejende små leddyr: edderkopper, kakerlakker, myrer og termitter, men også snegle, fladorme og lidt plantemateriale, i alt over 20 grupper af byttedyr. Æggene sættes fast på lodrette klippeflader under en overhængende kant, uden direkte sol.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

Pasning

TERRARIET

Cnemaspis psychedelica er så sjælden og så stærkt beskyttet, at kun få dyr holdes uden for bevaringsprogrammer. Et par (1 han og 1 hun) kan holdes i et voliereligende bur på 80 × 70 cm i bund og 120 cm i højden, hævet 50 cm over jorden og dækket af trådnet. Burene kan stå i et overdækket, delvis udendørs rum med forstøvere og naturligt lysindfald. Indret med granitsten, tørre grene og rødder.

Et terrarie til et par skal være mindst 80 × 70 × 120 cm (længde × bredde × højde), og mere er bedre. Indretningen skal efterligne en klippeskråning: stablede sten, skifer- eller korkplader, der danner dybe, smalle sprækker i flere højder, og en bagvæg med lodrette, flade stenflader, hvor hunnen kan klæbe sine æg. Arten lever kun på sten og klipper og aldrig på jorden eller på grene, så den har mest brug for sten og lidt for grene. Sørg for skyggefulde zoner med planter, så dyrene kan trække sig væk fra lyset.

Vælg en bundbelægning, der tåler fugt og er let at holde rent. God ventilation er vigtig, og alle sprækker og åbninger skal være lukket, så myrer ikke kommer ind. En vandfyldt rende omkring buret holder myrerne ude.

TEMPERATUR

Hold *Cnemaspis psychedelica* ved 27-31 °C. Det svarer til forholdene i naturen, hvor lufttemperaturen i gennemsnit er 29 °C og underlaget omkring 27 °C, med små udsving over året og kun lidt køligere nætter. Arten har brug for jævn tropevarme og ikke for temperatursving.

Lad temperaturen falde et par grader om natten, formentlig til omkring 24-28 °C; den præcise nattemperatur er ikke kendt. Arten søger altid skyggen, også når en solplet ligger lige ved siden af, og kropstemperaturen følger underlagets temperatur. En skarp varmelampe eller et hotspot er derfor ikke nødvendigt, og stenene må ikke blive varme af direkte sol. Arten har ingen kendt vinterhvile og skal ikke holdes køligt om vinteren.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Hold luftfugtigheden på 65-85 %, gerne omkring 75 % med et forstøveranlæg, der også dæmper temperaturen. I naturen svinger fugtigheden i dyrenes skjul fra 65-80 % i tørtiden til 71-100 % i regntiden, så giv de højeste værdier i en periode, der efterligner regntiden, og lidt tørrere forhold imellem. Stenene skal kunne tørre op mellem sprøjtningerne, og luften må ikke stå stille.

Dråber på sprøjtede sten og blade er den naturlige vandkilde, og en lille vandskål med frisk vand skal altid stå fremme. Skift vandet hver dag, og vask og desinficér skålene jævnligt.

LYS OG UVB

Cnemaspis psychedelica er dagaktiv, men lever i skyggen under et tæt kronedække og går sjældent ud i direkte sol. Naturligt, filtreret dagslys i et delvist overdækket rum kan bruges.

Ud fra artens levevis passer et svagt UVB-lys til skyggedyr (Ferguson-zone 1) i den ene side af terrariet, så der altid er skygge at trække sig tilbage til. Nær ækvator er dagen omkring 12 timer hele året, og det er en rimelig lysrytme. Undgå stærke spotlamper, og lad det være mørkt om natten.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Arten spiser små, levende leddyr. I naturen er det især edderkopper, kakerlakker, myrer og termitter samt snegle og lidt plantemateriale, i alt over 20 forskellige byttetyper. Derfor er variation vigtigere end mængde.

Fodr én gang om dagen, om morgenen eller sidst på eftermiddagen. En dagsration kan være 10 billelarver, 20 små fårekyllinger og 20 bananfluer; om det gælder pr. dyr eller pr. bur, er uklart. Bland én gang om ugen en kvart teske kalk samt en kvart teske A-vitamin og en kvart teske E-vitamin i foderet. Byttet skal være småt i forhold til dyret, og fårekyllinger og bananfluer er velegnede til unger og voksne. Mere variation, fx små bænkebidere, springhaler og bittesmå fårekyllinger, er en fordel.

Fodervariation og tilskud er ikke en detalje: Uden et bredt udvalg af insekter og nok vitaminer og mineraler bliver ungerne ofte misdannede og dør. Fjern foderrester, og vask foderskåle hver dag.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Cnemaspis psychedelica er en sky klippeboer, der flygter ind i sprækker, når den forstyrres. Dyrene er små og lette at skade, så behandl dem som dyr til at se på og ikke til at tage op. Hold også forstyrrelser lavt, især omkring æg.

I naturen ses flere dyr tæt sammen, og flere hunner lægger æg på samme sted. Hold dyrene parvis (1 han og 1 hun); andre holdformer er ikke afprøvet. Om flere hanner kan gå sammen, er ikke kendt, så regn med, at de kan være uforenelige. Dyrene bruger dagen på at gå op og ned ad sten og klippevægge og søger ned i sprækker for at hvile.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnene har samme farver og er svære at kende fra hinanden. Hannen har en fortykket hale ved kloakken, hunnen en flad. Hunnerne bliver kønsmodne efter omkring 11 måneder og hannerne efter omkring 16 måneder; tallene bygger på få dyr. Sæt kun fuldvoksne, sunde dyr sammen, og vent, til de er i god foderstand.

PARRING

Dyrene sættes sammen som par, 1 han og 1 hun. Arten har ingen kendt avlssæson eller vinterhvile og lægger æg i de fleste måneder af året. Der kan gå lang tid fra sammensætning til første æg, fx godt fire måneder. Parringsadfærden er ikke kendt.

Hold øje med hunnens kondition. Hun mister kalk og vægt ved at lægge æg, og dyrene er så små, at et par uger med dårligt foder kan få følger.

ÆGLÆGNING OG KULD

Et kuld består oftest af 2 æg (75 % af kuldene), sjældnere af 1 æg (17 %) eller 3 æg (8 %). Tiden mellem kuldene er ikke kendt. Æggene er hvide og runde med en flad side, hvor de klæber til underlaget, og farven skifter til lyserød og senere svagt grå, når fosteret udvikles.

I naturen sættes æggene fast på lodrette, skyggede klippeflader under en overhængende kant, 0,3-3,5 m over jorden. Flere hunner bruger samme sted og lægger nye æg ovenpå gamle skalrester, så der opstår rugepladser med op til ti æg. I terrariet skal der derfor være flade, lodrette sten- eller korkflader med overhæng og skygge, helst flere tæt ved siden af hinanden. Forældredyrene kan beskadige æggene ved at bevæge sig, og æg kan blive ædt, så pladsen skal kunne beskyttes.

INKUBATION

Lad som regel æggene ligge, hvor de er lagt, og beskyt dem med en pose eller et net, så forældrene ikke rammer dem. Skader forældrene æggene, kan de tages ud og passes for sig. Temperaturen er den samme som i buret, 27-31 °C; den bedste fugtighed er ikke kendt.

Æggene klækker efter 60-90 dage, men det kan tage omkring 103 dage. Kun omkring halvdelen klækker (12 af 23 æg, 52 %), og enkeltæg og kuld på 3 æg klækker ofte slet ikke. Når æg ikke klækker, skyldes det oftest døde fostre eller skader fra forældrene.

OPDRÆT AF UNGER

Nyklækkede unger flyttes til et eget bur, der minder om voksendyrenes, med små sten, skjul og den samme temperatur og fugtighed. De første dage lever de på små byttedyr som bananfluer og bittesmå fårekyllinger, og der gives kalk og vitaminer. Omfarvningen starter efter omkring fem uger.

Overlevelsen er den største udfordring, og tallene bygger på få dyr: Af 12 unger lever kun 7 efter en måned, 5 efter seks måneder, 3 efter et år og 2 efter tre år. Ungerne dør af svaghed, manglende appetit, mineralmangel og misdannelser som svage bagben og et øje, der ikke åbner, samt af dårlig kost. Unger, der klarer sig, kan senere selv få unger. Giv ungerne mange små måltider og et bredt udvalg af foder, og vej og kontrollér dem ofte.

Sundhed og typiske fejl

De hyppigste problemer hos *Cnemaspis psychedelica* i fangenskab er:

- Underernæring: dyret bliver tyndt og langsomt. Giv rigeligt og varieret foder med kalk og vitaminer, og flyt et svagt dyr til et bur for sig, så det kan spise i ro.
- Infektion i sår og rifter: dyret holder op med at spise og taber sig. Fjern skarpe kanter i indretningen, og få sår renset og behandlet hos en dyrlæge.
- Misdannelser og dødelighed hos unger, især ved mangelfuld kost hos forældredyrene.
- Indvoldsorm og encellede tarmparasitter, som kan påvises med en afføringsprøve.
- Myrer og andre skadedyr, der kommer ind i buret, især nær æg og unger.

Hold buret rent, skift vand dagligt, og desinficér skåle jævnligt. Søg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis et dyr taber sig, holder op med at spise eller får skader.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.